

EDEBİ ARAŞTIRMALARDA YENİ TARİHSELÇİLİK

D. G. Myers*

Çev: Bilal Genç
Arş. Gör., Erciyes Ü. Fen-Edebiyat F.
İngiliz Dili ve Edebiyatı A.B. Dalı

Seksenli yıllar, Anglo-Amerikan edebi araştırmalarında metodolojik incelik, teorik kapsam ve sınıf içi cazibesi bakımlarından Almanya ve Fransa'daki edebi akımlara karşı ciddi bir rakip olan yeni bir akımın ortaya çıkışına şahit oldu. Böylesi yerli bir akım için Anglo-Amerikan edebiyatında şartlar yeterince olgundu. Uzun yıllardır, İngiliz ve Amerikan üniversitelerinde, Frederick Crews, George Watson ve E. D. Hirsch Jr.'dan Frederic Jameson, Terry Eagleton ve Frank Lentricchia'ya kadar birçok bilim adamı, akademik edebiyat araştırmalarında tekrar tarihi bilimine başvurulması gerektiği yönündeki görüşlerini dile getiriyorlardı. Bu eleştirmenler, geçtiğimiz yarım yüzyıldır Anglo-Amerikan edebi eleştirisinde eserlerin tarihi mahiyetlerinin ihmal edildiğini söylüyorlardı. Edebiyatta "biçimci" ve "metin merkezli" dar yaklaşımların ötesine geçmek için vakit gelmişti. Yeni bir tarihi akıma ihtiyaç vardı; bu yüzden, eleştirmenlerin taleplerine cevap verecek olan bu "yeni" akım ortaya çıktı.

Genel kabul gören adı "Yeni Tarihselcilik" olan bu yeni akımın en başta gelen özelliği, edebi formalizme karşı çıkışıdır. Daha açık bir ifadeyle söyleyecek olursak, bu akımın önderleri edebi eserlerin incelenmesinde sosyal ve politik şartların (yaygın bilinen adıyla "bağlamın") göz ardı edilmesinden rahatsız olduklarını söylerler; bu eleştirmenler, bir şiirin kendi kendine yeten bir nesne, sözlü bir ikon, ve alakasızlıklar dokusu tarafından kuşatılmış mantıklı bir nüve olduğu şeklindeki yerleşik görüşlere karşı tahammül edemiyorlar. Böylelikle, bu eleştirmenler geç te olsa Yeni Eleştiri akımına karşı çıkıyorlar. Fakat onların hasımlıklarını (onların sevdiği bir kelimeyi kullanmak için hasımlık diyorum) hiçbir zaman doğrudan ifade etmiyorlardı. Fransız *nouvelle critique* akımı ve Alman felsefi hermenötikleri bu yeni akımın, en azından üniversite çevrelerinde, geç doğmasına sebep olmuşlardır. Bu yüzden, bu yeni akım edebi eserlerin incelenmesinde formalizmi resmi doktrin kabul eden Yeni Eleştiri akımına karşı çıktığı gibi, Yeni Eleştiri'den sonra ortaya çıkan bu Fransız ve Alman akımlarına da karşı çıkar. Bu yüzden, edebi araştırmalarda Yeni Tarihselcilik bir karşıt ihtilal havasıyla, bir şirketin yeniden örgütlenmesine benzer bir tarzda ortaya çıkmadı. Yeni Tarihselcilik edebiyata değil edebi araştırmalara verilen bir tepkidir. Yeni Tarihselcilik, araştırmalarına konu olan şiirler, hikayeler ve oyunların değil, genç bilim adamlarının içinde bulundukları kurumsal çevrelerin etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Son yirmi yıldır İngiliz dilinde yapılan edebi araştırmalar fikirlerden çok yönleme önem veriyordu. Bunun yanı sıra, edebi araştırmalarda bir kördüğümün yaşadığı hissi uyanmıştı. Bir yanda, uzun yıllardır kabul görmüş eserlerin eleştirilerini yapan Yeni Eleştiri öğrencileri, diğer yanda ise metinlerin kendi kendilerini nasıl çözümlediğini gösteren yapıbozuncular vardı. Her iki grupta altmışların politik sloganları vasıtasıyla acemiliğinden kurtulmuş yeni profesörlük kavramının gerçek ilgisinden çok uzakta idi. Jean Howard'ın da bu yeni akımı savunurken samimi bir şekilde ifade ettiği gibi, seksenli yıllarda profesörler edebi eserleri sanki bu eserler tarihteki mücadelelerin dışında ve "dünyaya ait olmayan varlıklar"¹ gibi öğretmekten bıkmışlardı. Feminizm, bir nebze de olsa bu açmazı çözecek gibi görünüyordu; feminizmin edebi eleştiriyi sosyal değişimin tetikleyicisi haline getireceği sanılıyordu. Fakat zamanla bu edebi disiplindekilerin çoğu, feminizmin kendine has bir yöntemi olmadığını gördüler; feminist eleştirmen bir metin hakkında ne söylemek istediğini biliyordu fakat ele aldığı konuları göstermek için, tabiri caizse, başka yorum "stratejilerini" kullanıyordu. Bu durum son zamanlarda daha çok görülmeye başlanmıştı. Genç eleştirmenler ise yeni bir eleştiri ortaya koymak için ikili bir operasyona başvuruyor; politik görüşlerin toplandığı bir zemini temizlemek için yapıbozuculuğu veya post-yapısalcı yöntemin bazı varyasyonları kullanıyorlardı. Fakat böylesi bir prosedür eleştirmene, yaptığı yorumların halihazırda aşına olduğumuz eleştirilerden öteye gidemeyeceği endişesini veriyordu. Yeni Tarihselcilik işte bu şartlar içinde ortaya çıkmıştır. Bu akım, "kişiye politik eğilimlerinden vazgeçmeden" titiz bir yöntem, farklı bir yaklaşım imkanı veriyordu. Aslında Yeni Tarihselcilik, zaman zaman edebiyattaki politik yorumları bir yönleme kavuşturmak için tasarlanmış gibi görünmüştü.

Yeni Tarihselcilik, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerinde hızla kabul edildi. Yeni Tarihselciliğin klasik metinleri de hazırды (ör: Stephen Greenblatt'ın *Rönesans'ta Kimliğe Biçim Vermek*² adlı kitabı ve Louis Adrian Montrose'un Shakespeare hakkındaki toplanmamış denemeleri, özellikle de "Fantezileri Şekillendirmek"³ başlıklı de-

¹ Jean E. Howard, "Rönesans Araştırmalarında Yeni Tarihselcilik", *English Literary Renaissance* 16 (1986), s.15

² Stephen Greenblatt, *Rönesans'ta Kimliğe biçim Vermek: More'dan Shakespeare'e* (Chicago:University of Chicago Press,1980)

³ Louis Adrian Montrose, "Fantezileri Biçimlendirmek: Elizabeth Kültüründe Cinsiyet ve Güç Şablonları, *Representations* 2 (1983) Montrose'un diğer önemli denemeleri şunlardır: "Sir Philip Sidney ve Elizabeth Döneminde Saray Adamlarının Güdülerini", *Renaissance Drama*, n.s. 8 (1977): 3-35; "Çobanlar Kraliçesi Eliza", ve "Pastoral Güç", *English Literary Renaissance* 10 (1980): 153-82; "Hediyeler ve Sebepler: Peele'in *Araygnment of Paris*'in Bağlamı", *English Literary Renaissance* 47 (1980): 433-61; "As You Like It adlı tiyatro oyununda bir erkek kardeşin yeri:Sosyal Süreç ve Komik Eser", *Shakespeare Quarterly* 32 (1981): 28-54; "Centilmenler ve Çobanlara Dair: Elizabeth Dönemi Pastoral Eserlerinde Politika", *English Literary Renaissance* 50 (1983):415-59; "Elizabeth Dönemi Konuları ve Spenser'in Metinleri", *Literary Theory/Renaissance Texts*, eds. Patricia Parker ve David Quint (Bal-

nemesidir.) Akımın kendi dergisi de (University of California Press tarafından yayımlanan *Representations*) vardı. Yeni Tarihselciliğin yorum yöntemleri, İngiltere’de ve Amerika’da Jonathan Dollimore, Jane Tompkins, Don E. Wayne, Walter Benn Michaels, Catherine Gallagher, Arthur F. Marotti, Jean E. Howard, Stephen Orgel, Annabel Patterson ve Peter Stallybrass gibi eleştirmenler tarafından uygulanmaktadır. Bu akım tarih araştırmalarına karşı hevesi artırdı. Genç eleştirmenler, meclis raporları, dini yayınlar, iş istatistikleri ve büyük İngiliz ve Amerikalı yazarların çağdaşlarının yazdığı kısa ömürlü eserlerden oluşan tozlu istifleri taramaya başladılar. Biraz daha yaşlı eleştirmenler ise deyim yerindeyse kendilerini yeni pazar koşularına karşı “güncellemeye” ve kendilerini yeniden biçimlendirmeye başladılar. Geçen yıl, İngilizce Enstitüsü programının büyük kısmını bu yeni yaklaşıma ayırdı. Yüksek lisans öğrencileri bu akımın farkına vardılar ve varmaları da gerekiyordu. Evvelki yıl Wesleyan Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü bir Yeni Tarihselci için iş ilanı vererek bu alanda bir ilke imza atmış oldu.

Aslında, Yeni Tarihselcilikten önce de bazı “yeni tarihselci” eleştiriler yapılmıştı. Fredric Jameson’ın *The Political Unconscious- Politik Bilinçsizlik* (Cornell University Press, 1981) adlı kitabında uyguladığı neo-Marksist tarihselcilik ‘yeni’ olarak kabul edilmışti. Fakat, Jameson’un argümanının temelleri tarihi bir araştırmaya değil son yıllardaki edebi yaklaşımlara dayanır. Jameson’un tarihselciliği, geçmiş geçmiş olarak göstermeye çalışırken, onu şimdinin hizmetinde kullanmak istemesidir. Benzer şekilde, Wesley Morris’in *Toward a New Historicism- Yeni Tarihselciliğe Doğru* (Princeton University Press, 1972) adlı eserinin de bu adı gasp eden edebi akım ile herhangi bir ilgisi yoktur. Roy Harvey Pearce’ın öğrencilerinden biri olan Morris edebi bir eserin hem kendi çağına ait olduğunu hem de çağının ötesine geçtiğini söyleyerek dengeli bir yaklaşımda bulunmaya çalışmıştı. Her ne kadar gereksiz olsa da şunu söyleyebiliriz ki, genç eleştirmenler arasında Morris’in görüşlerini savunan kimse çıkmamıştır. Yüzyılın son çeyreğinde İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki doktrin rüzgarları aşkınlıktan bahseden insanların hoşuna gitmemişti.

Fakat Yeni Tarihselcilik adıyla anılan akım yukarıda adını zikrettiğimiz uygulamaların her ikisinden de farklıdır. Bu akımın ana temaları Stephen Greenblatt’ın *Renaissance Self-Fashioning—Rönesans’ta Kimliğe Biçim Vermek* adlı kitabının girişinde belirtilmiştir. Aslında akımın adı bile akımın odaklandığı şeyler hakkında bize ipucu verir. Yeni Tarihselciler edebiyatın, bireylerin karakterlerinin biçimlendirilmesine katkıda bulunan sosyal güçlerden biri olduğunu düşünürler; onlara göre edebiyat sosyal kontrolün bir türü gibi işlev görür. Birçok Yeni Tarihselci, Marksist eleş-

tirmenlere benzetilmemeye çalışır fakat Yeni Tarihselciliğin ve Marksizmin ana temaları aynıdır: her iki akım da, edebiyatın kendi problemleri, biçimleri, prensipleri ve faaliyetleri ile bağımsız bir söylem alanı olduğu şeklindeki geleneksel görüşe karşı çıkar ve edebi eserleri eserin içinde doğduğu politik ve sosyal şartlara göre yorumlarlar. Aslında, Yeni Tarihselcilik açıkça Marksist eleştirideki kültürel üst yapı ile maddi temel arasındaki ilişkiyi gösterememe şeklindeki kuramsal sorunu çözmeye çalışır. Yeni Tarihselciliğin yeni olduğu iddiası, bu sorunu çözmüş olduğu iddiasından kaynaklanmaktadır.

Yeni Tarihselci yöntemin dayandığı prensipler (Stephen Greenblatt bunlara "mümkün kılan varsayımlar"⁴ der) nelerdir? Akım kendisini dört görüş ile ifade eder:

1. Edebiyat tarihidir yani (bu makaledeki anlamıyla) edebi eser sadece, yazarın bazı biçimsel sorunları çözmek ve bir şeyler söylemiş olmak için yazdıklarının bir kaydı değildir; edebi eser, birden fazla sayıdaki bilinçlerin biçim verdiği sosyal ve kültürel bir yapıdır. Bu yüzden edebi bir eseri anlamanın en iyi yolu, o eseri üreten toplumu ve kültürü anlamaktır.

2. Öyleyse edebiyat, insan faaliyetlerinden ayrı bir kategori değildir. Edebiyat bir tarihçi gözüyle incelenir ve herkesin ayrı bir tarih görüşü vardır.

3. Edebi eserler gibi insanın kendisinde sosyal ve politik güçlerin itinasız bir şekilde oluşturduğu bir bütün ve sosyal bir yapıdır. Tarihi aşan bir insan doğası yoktur. Rönesans insanının Rönesans'a ait olması kaçınılmaz ve tekrar edilemez bir durumdur. Rönesans insanı ve bugünün insanı arasında herhangi bir devamlılık yoktur; tarih insanlar ve çağlar arasındaki çatlaklardan oluşan bir dizidir.

4. Bu durumun tabii bir sonucu olarak tarihçi/eleştirmen kendi tarihselliği içine hapsolmuştur. Geçmiş olduğu gibi anlamaya çalışan bir kimse ideolojik bakış açısının ve sosyal oluşumlarının ötesine geçemez. Herhangi bir edebi eserin modern okuyucu üzerindeki etkisi, eserin yazıldığı çağdaki insanlar üzerindeki etkisinden farklıdır. Bu durumda, Catherine Belsey'e göre, modern tarihselci yaklaşımın edebiyatta yapabileceği en iyi şey, "edebi metinlerden bir ideolojiyi yeniden inşa etmek için faydalanmaktır."⁵

Böylesi bir yaklaşım, geleneksel tarihselciliğin baş aşağı çevrilmiş şeklidir. Geleneksel tarihçiliğin ilk prensibi -ki bu prensip Yeni Tarihselciliğin geleneksel tarihçilikten ayrıldığı noktadır- şudur: eleştirel yorumun bütün amacı edebi eserdeki orijinal mananın ortaya çıkarılması idi. Fakat Yeni Tarihselcilik, anlamın ortaya çıkarıl-

⁴ Greenblatt'ın *Genr'inin* 15 (1982) özel sayısına yazdığı *Rönesans'ta Güç Türleri ve Türlerin Gücü* s.3-6 adlı giriş yazısına bakınız.

masının imkansız olduğunu ve bu tür çabaların safdillik olduğunu belirtir. Yeni Tarihselciliği uygulayanların ilgilendiği şey, edebi eseri doğuran ve kültüre de edebi eser sayesinde yayılan ideolojidir. Geleneksel eleştirmenlerin, eleştirinin bu boyutunu ihmal etmelerinin sebebi sadece onların gerekli kavramı yani ideolojinin “mümkün kılan varsayımlarını” bilmemeleri değildi; Yeni Tarihselci görüşe göre edebi eserin ideolojik boyutu hiç araştırılmamıştır. Çünkü edebi metinlerin kendileri ideoloji kurarken uyguladıkları yöntemleri gizlemişlerdir. Metnin kendi kendine yeten bir varlık olduğunu düşünen geleneksel formalist bir yaklaşım, “temsiller” adıyla da bilinen bu ideolojik işlemleri asla tespit edemez. Bu işlemleri, ancak metni, çağının ideolojisinin bir unsuru olarak gören tarihselci yaklaşım ortaya çıkarabilir.

Yeni Tarihselci akım, her ne kadar edebiyatın şimdiye kadar ihmal edilmiş gerçek doğasına sadık kaldığını söylese de, gerçekte bu akım anahtar varsayımları içinde doğduğu kurumsal çevreden alır. Bu akımın kavramları ve kategorileri geçtiğimiz yıllarda üniversite çevrelerindeki düşünceyi büyük ölçüde belirleyen kavram ve kategorilerdir. Bu durumda, Yeni Tarihselcilik kendisinden hemen önce gelen varsayımları değil kendisinden çok önceki edebi akımların “mümkün kılan varsayımlarını” eleştirir. Örneğin, Yeni Tarihselci akım edebi eserden her okuyucunun kendine göre bir anlam çıkaracağını (anlamın çoğulluğu doktrini) söylemesi bakımından post yapısalcıdır dolayısıyla Yeni Tarihselci eleştirmen yaptığı yorumlar için dayanağı yazarın niyetinde değil yazarın çağının ideolojisinde arar. Benzer şekilde, Yeni Tarihselcilerin edebiyat ile tarih arasındaki benzerlik gösterme çabaları post yapısalcı metinsellik kavramı ile desteklenir; metinsellik kavramı, metnin onu kuşatan dış çevreden bağımsız olmadığını yani metin ve bir zamanlar “metnin dışı”⁶ olarak kabul edilen çevrenin arasında bir devamlılığın, bir gel-git’in olduğunu söyler. Ancak Yeni Tarihselciler, bu fikirleri ikinci elden alırlar. Bu fikirler orijinal bir araştırmaya veya argümana dayanmazlar. Bu fikirler, anlamın çoğulluğun çok sayıdaki bilim adamı için en iyi durum kabul edildiği akademik bir iklimin kalıntılarıdır. Bu akademik iklimde, metnin bağlam ile ilişkilendirilmesi pratikte herkesin amacı idi.

Bu akımın diğer kaynakları akademik çevrelerin aşına olduğu kaynaklardır. Tarihsellik doktrini, Yeni Tarihselcilerin Alman hermenötik filozofu Hans-Georg Gadamer’in yazılarından öğrendiği Heideggerci bir fikirdir. Yeni Tarihselciler, Marks’ın değil, Fransız yapısalcılarından Marksist Louis Althusser’in ideoloji kavramını benimserler, fakat aslında Yeni Tarihselciler Marksist doktrinin savunucuları Raymond Williams’tan ve Terry Eagleton’dan daha çok etkilenmişlerdir. Son olarak, tarihi araştırmaya ve tarih bilime doğru yönelmesiyle Yeni Tarihselcilik, merhum

⁵ Catherine Belsey, *Eleştirel Uygulama* (London:Methuen,1980), s.144

⁶ Catherine Gallagher’ın, *İngiliz Edebiyatında Endüstri Devrimi:Sosyal Söylem ve Hikaye Türü 1832-1867* (Chicago:University of Chicago Press, 1985), s.219-67; ve Greenblatt’ın, *Rönesans*s.222-54 adlı kitaplarına bakınız.

Michel Foucault'tan etkilendiğini gösterir. Foucault'un etkisi de genelleştirilmiş ve ikinci el bilgilerden oluşan bir etkidir: Yeni Tarihsevciler, Foucault'un etkisiyle tarihin *epistemelerden* yani bir kültürdeki her şeyi ve herkesi biçimlendiren düşünce yapılarından oluşan bir zincir olduğuna inanırlar. Bu durum, Foucault'un Yeni Tarihsevcilerin *epistemé*ni belirlediğini anlamına gelir. Yeni Tarihsevcilerin araştırmaları Foucault'un araştırmalarını hem geliştirir hem de yeni boyutlar kazandırır. Yeni Tarihsevciler Foucault'un *episteme* kavramını da eleştirmezler. Aksine, bu kavramı kesinleşmiş bir kavram olarak kabul ederler.

Bu varsayımlar Yeni Tarihsevcilerin neleri tartışmasına sebep olur? Yeni Tarihsevcilerin yapmak istediği ilk şey edebiyatın, herhangi bir çağda edebiyat dışı kabul edilen "farklı konulardaki yazılardan" biri olduğunu göstermektir. Örneğin 19. yüzyıl romanındaki bir karakter, o devirde yapılan parlamentodaki temsil tartışmalarının dışında değildir; veya Iago'nun Othello aleyhine kurduğu komplolar Elizabeth devrinde İngiliz tebaasından olan insanların ötekiliğini inkar etme çabalarından biri olarak görülebilir. Bununla birlikte Yeni Tarihselci araştırmanın daha kapsamlı amacı ise belli bir dönemde insanlar arasındaki gerçek ilişkiler (edebi eserlerde "temsil edildiği" şekliyle değil) ortaya çıkarmaktır. Örneğin Yeni Tarihsevciler tarafından en çok okunan eleştirmenlerden biri olan Louis Adrian Montrose *A Midsummer Nights Dream- Bir Yaz Gecesi Rüyası* adlı eseri, Kraliçe Elizabeth'in gücünü anlamaya, kavramaya ve Elizabeth kültüründe erkek otoritesini savunurken Elizabeth'in gücünü güvenli sınırlar içinde tutmaya çalışan bir eser olarak yorumlar. Montrose, Elizabeth devrindeki bir çok farklı yazıdan aktarmalar yaparak (herhangi bir çağdaki "farklı konulardaki yazılar"⁷dan yararlanmak görevini yerine getirmek için), Elizabeth devrindeki halkın Kraliçe Elizabeth'e karşı duyduğu sonsuz saygı ve onu cinsel yönden kontrol etme arzusu şeklindeki ikircikli tavırlarını gösterir. Bu bağlamda, "Bir Yaz Gecesi Rüyası" erkek hakimiyetini geri getirmeye çalışan bir masal gibi görülür. Elizabeth'in bakireliği kutlanarak anaerkilliğin gizlice bastırılmasında olduğu gibi (Amazon Kadınlarının mitleri Elizabeth dönemi insanların hayallerini süslüyordu), anlamlı bir şekilde oyunun karakter listesinde anneler hariç tutulmuştur. İktidarın kadından kızına geçebileceği ihtimali devrin kadınlarından Shakespeare'nin oyunu gibi kültürel yapımlar sayesinde gizlenmişti. Elizabeth evlenmeme ve çocuk sahibi olmama kararı ve oyundaki kültürel varlığı ile oyuna katkıda bulunmuştur.

"*Bir Yaz Gecesi Rüyası*" gibi edebi eserler işte bu manada içinde doğdukları kültürün "temsilleri" olurlar. Bu edebi eserler, kültürün herkesi kuşatan ideolojisinin kaynakları ve faal temsilcileridir. Edebi eserler hem bir kültürünün ürünleri hem de ideolojinin kurucularıdır. "Temsiller" kavramı bizi yanlış yönlendirir. Çünkü bu kav-

⁷ Montrose, "Fantezileri Biçimlendirmek."

ram edebiyattaki taklit (mimesis) teorisini akla getirir. Hiçbir şey Yeni Tarihselci hakikatlerden daha hakiki değildir. Aslında, Yeni Tarihselcilik, edebiyat sanatının insan faaliyetlerini taklit etmediğini; aksine, bu sanatın insan faaliyetleri için aracılık ettiğini düşünür. Yani edebiyat sanatı insan tecrübesinin portresini gözlemlediğimiz mercektir. Böyle olduğu için, sosyal uygulamaların taklidi değil, bu uygulamaların aracı olan edebiyat sanatı herhangi bir devirdeki insan tecrübesi ve potansiyeli anlayışını *yansıtmaz* aksine bu anlayışa *bıçım verdiği* söylenebilir.

Sonuç olarak, Yeni Tarihselci yorumda tarih, bir eserin sebebi veya kaynağı olarak görülmez. Aksine, eser ve tarih arasındaki ilişki diyalektiktir: edebi metnin tarihin ürünü, üreticisi, kaynağı ve sonu olduğu kabul edilir. Böylesi bir görüşün faydalı bir yan etkisi de şudur: Artık tarih bazı bayağı tarihçilerin düşündüğü gibi bütünüyle öncelikli ve bir eserin yazılmasıyla tamamlanan bir süreç değildir. Bununla birlikte Yeni Tarihselciliğin, bilişsel öncelik kategorilerini belirlediğini düşünmek de yanlıştır. Yeni Tarihselciye göre öncelikli olan tarih değil ideolojidir. Edebi eser ideolojinin taşıyıcısı olduğu için onun bir parçası kabul edilir. Fakat ideoloji yine de eserden bağımsız olarak (bu yüzden eserden önceliklidir) ve herhangi bir bozulmaya uğramadan varlığını devam ettirir. Eğer böyle olmasaydı eleştirmenler eser ve ideoloji arasındaki ilişkiyi ayırt edemezdi ve eğer ideoloji eserden öncelikli olmasaydı aralarındaki ilişki tarihsel bir ilişki olmazdı.

Fakat Yeni Tarihselci düşüncede ideolojiye öncelik verilmesi büyük sorunlar doğurur. Bu sorunlardan en başta geleni şudur: Eleştirmen ele aldığı edebiyat eserindeki ideolojinin gerçekten geçmişe ait olduğunu nasıl bilebilir? Eleştirmen, eserdeki ideolojiyi esere kendisinin aşılıp daha sonra bir takım deliller yardımıyla bu ideolojiyi tespit etmediğinden nasıl emin olabilir? Bu sorular Yeni Tarihselcilerin, çoğunluğu sömürülen insanlar, güçsüz kadınlar, işçiler, köleler ve köylüler hakkındaki, onların durumunu iyi bilmelerinden kaynaklanan politik sempatiilerini ifade eden yazılarını okuyanların aklına kendiliğinden gelen sorulardır. Stephen Greenblatt gibi bir eleştirmen böylesi sömürülen insanlara karşı a priori sempatisinin olmadığını söyleyerek gereğinden fazla zekice davranır. Yeni Tarihselci bir dergi olan "Representation" 'ın çıkış sayısında Greenblatt, Dürer'in "The Painter's Manual-Boyacının Elkitabı" (1525) adlı kısa hikayesinin asi köylülere karşı kazanılmış bir zaferin yıldönümünü kutlayan bir abide olduğunu söyler. Hikayede komik bir plan, sırtından bıçaklanmış bir köylü tarafından başarıyla uygulanır- bu, hem alaycı hem yıkıcı bir hikayedir. Fakat Greenblatt, "Dürer'in hikayesinde başlangıçta algıladığımız acı alaycılığın sebebinin, Dürer'in yıkıcılığını gösteren somut deliller değil; aksine bizim köylülere duyduğumuz, yüzyılımızın ideolojisi ve son zamanlardaki tarih bilimi tarafından şartlanan sempatimizin ve şüphesiz bizim 1525'lerin korku ve nefretinin

uzağında bulunmamız olduğunu"⁸ kabul eder. Greenblatt sadece bu kabulle yetinmez ve şöyle devam eder, " bu kabul gerekli fakat yetersizdir çünkü bizim 16. yüzyılı Alman köylülerine karşı hissettiğimiz yakınlığın sebebi onların hayat hikayesini okumuş olmamız değil *Dürer'in abidesidir*" (vurgular bana ait). Ancak eleştirmenler inceledikleri bir eserin onlarda, bizim delikanlılık dönemimize ait bir pop şarkısını dinlediğimizde çok sevdiğimiz bir kızın aklımıza gelmesi gibi bir duyguyu uyandırmayacağından emin olamaz. Greenblatt bu soruya değinmeden geçer. Ona göre gerçek soru şudur: "Dürer'in yarattığı parlak, teferruatlı ve uyumlu tasarım [Dürer'in kısa hikayesi] nasıl olurda onun muhtemel niyetleri ile uyumsuz?" Fakat bu soru belli bir tür bilim adamı için sorun teşkil ettiği oranda bilimsel bir sorun değildir. Çünkü böylesi bir bilim adamına göre (yani yazarın amaçlarının kuralcı olmadığını düşünen birine göre)ne kadar parlak, teferruatlı ve uyumlu olursa osum hemen hemen bütün edebi eserlerden herhangi bir yorum çıkarılabilir. Greenblatt' a göre eleştirmenin amacı yazarın niyetlerini eleştirmenin kendi niyetlerine uydurmaktır. Greenblatt, Dürer'in tasarımının herhangi bir çağdaş eleştirmenin hisleri ile "uyuşmayacağını" söyler. Eleştirmenin hisleri, tasarımla eşdeğer öneme (benzer bir ontolojik konuma)sahip bir olgu gibi kabul edilir. Tasarımın herhangi bir şey uyuşmadığını göstermek için çaba harcanmamaktadır; tasarımın, yorumun sahip olması gereken bir esas varsayımı (done) gibi düşünülmektedir. Yoruma yol gösteren eleştirmenin hislerdir.

Bununla birlikte, Yeni Tarihseleliliğin hatası politik eğilimlerinde değil, yönteminin mantığında yatar. Bu yöntem, somut delillerin bulunmadığı hallerde kabul gören hipotezleri (veya "kuvvetli yorumları") kurtarma yöntemi olarak da tarif edilebilir. Böylesi bir prosedüre karşı aklımıza iki itiraz gelir. İlk itiraz şudur, ilk tartışmayı başlatan kanaat ile hem fikir olmayabiliriz. Ele alınan kültürdeki bütün erkeklerin kadınları ezmeye çalıştığı, köylülere hor gözle bakanların bir dileğin yerine getirilmesi sorununu ifade ettikleri gibi fikirlerin *ilk bakışta* doğru görüldüğünü kabul etmeyebiliriz ve eğer bu konuda hemfikir olmazsak, çağımızın "farklı konulardaki yazıları" hakkındaki hiçbir delil fikrimizi değiştirmemize yardımcı olmaz. Bu görüşü doğrulamak için yaptığımız aktarım, bu aktarımımızın doğru olduğu kanaati esas alınarak yapılmaktadır- bu kanaat delil aramaya başlamadan çok önce oluşmuştur. Fakat ikinci olarak şunu söylemeliyiz ki argümanımız için doğru kabul ettiğimiz aktarımlar, bizi hiçbir sonuca ulaştırmayabilir. Elizabeth dönemi kültürünün ataerkil bir kültür olduğu veya azınlıktaki yönetici kesime hizmet edenlerin gizlice onları devirmek istediklerini ve *A Midsummer Night's Dream* -Bir Yaz Gecesi Rüyası- veya Dürer'in kısa hikayesi gibi eserlerin bu anlamları içermediği sonuçlarına varabiliriz. Eğer bunun kendi kendimizi tekzip etmek olmadığını düşünürsek yani bir varsayı-

⁸ Stephen Greenblatt, "Köylüleri Öldürmek: Konum, Tür ve İsyanın Temsili", *Temsiller* 1 (1983): 1-29 9. sayfadan pasajlar aktarıldı.

mın doğru olduğunu kabul edip onun hakkındaki yorumları reddedersek bir eserin tarihi bağlamı ile ilgili ispatlanmamış varsayımları esas alan yorumların, mantıklı bile olsa önemsiz olduğunu kabul etmemiz gerekir. Yeni Tarihselci eleştirmenlerin argümanları, ancak onlar apriori varsayımları kabul ederse çıkardığı sonuçlar tarihi olarak doğru kabul edilir. Yeni Tarihselci düşüncenin temel kategorileri gerekli gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlar.

Jean E. Howard'a göre, "Yeni Tarihselci girişimin esas meselesi şudur; (çağdaşların) olguları[kendi çağlarının olguları] belli bir şekilde görmesini, aslında belli görüngülerin olgu olarak görünmesini sağlayan söylem kavramlarını anlamaları gerekir."⁹ İlk bakışta bu itiraz geleneksel tarihi yorumdan bir parça farklı görünür: geleneksel tarihi yorumda geçmişin söylemi kendi terimleri ile kavranılır. Bununla birlikte yapılan şey aslında bir karşılaştırmadır. Yeni Tarihsecliler, geçmişteki insanların görmediği gerçekleri görür ve bu görüş sayesinde geçmişteki insanların gördükleri gerçekleri "üreten" "farklı konulardaki yazıları" kavrarlar. Fakat bu durumda cevaplanacak bir soru daha kalır: Yeni Tarihsecliler, modern bir okuyucunun rahatlıkla görebildiği bu ikinci grup gerçeklerin, eleştirmenin kendi zamanındaki farklı konulardaki yazıların bir sonucu olmadığından nasıl emin olabilir? Yeni Tarihselci eleştirmenin geçmişi açıklamak için kullandığı "temsiller", "yıkıcılık", "kültürel mevcudiyet" gibi kavramlar başka bir çağdan ziyade kendi çağının kavramlarıdır. Bu kavramlar son zamanlardaki farklı konulardaki bilimsel çalışmaların içinde geçmektedir. Peki, o halde, Yeni Tarihselci eleştirmen kendi yorum çatısını oluşturan bu kavramların uzak geçmişte bulunduğunu nasıl bilmektedir? Yeni Tarihseclilerin kendi tarihi bilgi teorilerini doğrulayacak hiçbir şey yoktur. Eğer Yeni Tarihselci eleştirmen kendi tarihinin dışına çıkamaz ise o halde kendisinin kesin olarak bildiği gerçeklerin gerçekten var olduğunu nasıl bilebilir?

Teorik parlaklığına rağmen, Yeni Tarihseclilik bu bilgi sorunları ve yorum yönteminden kaynaklanan diğer bilgi sorunları karşısında filozofik olamamaktadır. Bu akımın yazarları bir eserdeki orijinal anlamı tespit edemeyeceğimizi söylerken o eserdeki orijinal ideolojinin nasıl yeniden yapılandırıldığını asla açıklamazlar. Onlar geçmiş çağlarda yazılmış bir eseri o çağda yaşayan birini anladığı gibi anlayamayacağımızı söylerken niçin yakın geçmişte yazılmış bir eseri, örneğin Yeni Tarihselci bir denemeyi, denemenin yazıldığı çağda yaşayan birinin anladığı gibi anlayabileceğimizi izah edemezler. Aslında Yeni Tarihseclilerin, tarih devirleri standart akademik devirlerdir. Her ne kadar bu akım, akademik tarihçiliğin "belirlediği devirleri" açıkça benimsemese de, Yeni Tarihseclilerin Foucault'un *episteme* görüşünü kullanımı akademik tarihçilerden farklı değildir; onlar bu görüşü yeni ve gelişmiş bir etiket altında kullanmaktan başka bir şey yapmazlar. Tarihi bir çağ, aynı farklı konulardaki yazıların bir araya getirdiği bir düşünce yapısı olarak

⁹ Howard, s.27.

yazıların bir araya getirdiği bir düşünce yapısı olarak algılanır. Fakat bir *episteme*'nin kapsamı ve süresi asla kesin değildir ve bir *episteme*'nin diğerinden nasıl ayrıldığı asla izah edilmez; "Rönesans" veya "Viktorya İngilteresi" gibi etiketler istisnai durumlardır. Yeni Tarihsevciler bu tür sorunlarla yüzleşmek istemezler. Çünkü Yeni Tarihselci düşüncenin kabul gördüğü akademik bölümler, hoş karşılanmayan seslere karşı kulak tıkacı gibi davranırlar.

Fakat bu şüphelerin hiçbiri İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerinde bu oldukça yeni akıma karşı duyulan hevesi azaltmaz. Akımın halklılığı ikna edici görünmektedir. Akımın müdavimleri şöyle der. "Eğer böyle yapmazsak bundan sonra edebi eser yorumlamasını haklı gösteremeyiz veya daha da kötüsü eski günlerimize geri dönmek zorunda kalırız." Bu yüzden de "farklı konulardaki yazılar", "temsiller", "tefek-kürler", "tekzipler", "kopmalar", ve "yıkıcılık" gibi kavramlardan oluşan ayrı bir terminoloji kullanıyoruz. Yeni Tarihsevcilik edebiyat öğrencilerine yeni neşe kaynakları ve yeni paradigmalar vaat etmektedir. Yeni Tarihsevcilik bilimsel araştırmanın keşfedilmemiş bir bölgesinin tasarımı yapmaz. Yeni Tarihsevcilik yeni soru ve sorunlar ortaya çıkarmaz. Eğer "tarihselleştirme" girişimleri edebiyat ve sosyal tarih arasındaki ilişkiyi yeni bir şekilde göstermek için sadece yeni tür belgelere başvurmak şeklinde olsaydı akım bilime daha çok hizmet ederdi. Fakat akım böyle yapmaz. Yeni Tarihsevcilik İngiliz edebiyatındaki eski alt branşlar olan metinsel eleştiri veya Rönesans araştırmaları gibi bir alt branş kabul edilemez. Aksine Yeni Tarihsevcilik feminizm gibi bir akademik branştır ve okuduğu bütün eserlerde aynı temaları arayan ve bütün eserleri aynı kavramlar ile açıklamaya çalışan bir yorum ekolüdür. Başka bir deyişle bu branşlaşma akademik değil bürokrattır. Bu akım yeniden örgütlenmiş bir evrende yeni bir yasal yetki tesis etmeye çalışır. Böylesi bir önemli aşamada yöntem sorunu bir grup sadakati meselesi olur. Yeni Tarihsevciler kendilerinin "eleştiri enstitüsüne" meydan okuduklarını ve Jane Tompkins'ın "hali hazırda üniversitelerdeki oldukça dar sınırlar içine sıkışmış olan edebiyat çalışmaları"¹⁰ şeklinde tasvir ettiği çalışmalardan "koptuklarını" söylerler.

Bununla birlikte, gerçekte bu akım edebi araştırmaları sınırlayan başka bir adımdır. Yeni Tarihsevciler için iş olanakları sağlandıkça ve eleştiri dergilerinde onların denemelerine yer verildikçe –çünkü akademik kararlar bilimsel yeteneğe göre değil herhangi bir yönetime bağlılığa göre alınmaktadır- iş, ilerleme ve prestij vaat eden bu akıma bağlanma hususunda genç bilim adamları ve lisansüstü öğrencileri üzerindeki baskı artmaktadır. Fakat kimse, bireylerden hangi akıma bağlanacağı kararının alınacağından ve onların bu kararı işe alma komiteleri veya editör kurulla-

¹⁰ Jane Tompkins, *Sansasyonel Tasarımlar: Amerikan Edebiyatındaki Kültürel Eserler, 1796-1860* (New York:Oxford University Press,1985), s.xiv.

rına bırakacağından korkmamaktadır. Böylesi bir yaklaşım verimli bilim adamlığı imkanlarını azaltır ve akademik özgürlüğü sadece onun yolundan gidenlerle sınırlı tutar.

Filozof Michael Oakeshot, bir öğrencinin herhangi bir şeyin geçmişini ancak o şeyin ne olduğunu keşfettikten sonra öğrenebileceğine işaret eder. Bu bağlamda Yeni Tarihselcilik hakiki bir tarih araştırması değildir; Yeni Tarihselcilik edebi eserlerin gerçek mahiyetini araştırır. Çünkü o, edebi eserlerin mahiyetini bildiğinden emindir. Edebi eserler ideolojinin temsilcileridir. Görünüşün aksine, bu akım edebi eserin tarihi olmasının ne anlama geldiğini keşfetmeye yönelik bir araştırma değildir; Yeni Tarihselcilik sadece, edebi eserleri belli bir tarih görüşüyle bağdaştırma girişimi olarak tarif edilemez. Üniversite çevrelerine göre bu akım edebiyattan uzaklaşan edebi çalışmalar sürecinde ileri bir aşamadır.